Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Aan
(conrector atheneum)
Altena College
Rijksstraatweg 153
4254 XD Sleeuwijk

Datum 28 november 2019
Betreft Uw vraag over een (vermeende ) misstand met betrekking tot de verplichte tweede moderne vreemde taal in de vwo-profielen.

Onze referentie:
17764877

Geachte…,

De griffier van de Vaste Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft op 12 september 2019 een e-mail die u deze Commissie op 11 juli 2019 stuurde, aan mij doorgestuurd, met het verzoek mijn reactie hierop te ontvangen. Alvorens ik de Commissie informeer, geef ik bij dezen uzelf mijn reactie. Een afschrift van deze brief zal ik aan de Commissie zenden.

U stelt in uw mail dat het een misstand is dat leerlingen in de bètaprofielen in het atheneum onder bepaalde voorwaarden wèl ontheffing kunnen krijgen voor het volgen en met een examen afronden van de verplichte tweede moderne vreemde taal, maar dat deze mogelijkheid er voor leerlingen in de atheneum-profielen C&M en E&M niet is. Dat zou problematisch (kunnen) zijn voor leerlingen die met een E&M-profiel hun havodiploma hebben behaald en doorstromen naar vwo-E&M. In havo-E&M is een tweede moderne vreemde taal namelijk niet verplicht, zodat sommige doorstromende leerlingen die tweede moderne vreemde taal missen en deze daarom zouden moeten inhalen in vwo-5. Hierover had u eerder navraag gedaan bij DUO en de Inspectie van het Onderwijs, maar daar kon men u – zo geeft u aan – alleen vertellen dát en waarom het zo geregeld is, maar niet reageren op uw stelling dat dit een misstand zou zijn.

Het bevoegd gezag van een atheneum kan inderdaad ontheffing verlenen voor het volgen van onderwijs in een tweede moderne tweede taal aan atheneumleerlingen die onderwijs volgen in het profiel N&T of N&G voor wie "het onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding verhindert" (Inrichtingsbesluit WVO, vierde lid, artikel 26e, onder c.). Op grond van het tweede lid van artikel 11 van het Eindexamenbesluit kunnen deze leerlingen vervolgens bij het eindexamen worden vrijgesteld van het doen van een examen in die tweede moderne vreemde taal; in plaats daarvan moeten zij examen doen in een ander vak. Deze mogelijk bestaat niet voor atheneumleerlingen die onderwijs volgen in het profiel C&M of E&M.

Zoals u zelf terecht aangeeft is het inderdaad een politieke vraag waarom deze mogelijkheid wél is gecreëerd voor atheneumleerlingen met een natuurprofiel maar niet voor leerlingen met een maatschappijprofiel. De wetgever – regering én parlement – heeft er destijds bewust voor gekozen om in het vwo een tweede

moderne vreemde taal naast het Engels in beginsel voor alle leerlingen verplicht te stellen (voor het gymnasium kan dit ook een klassieke taal zijn). De mogelijkheid tot het verlenen van ontheffing van het volgen van een moderne vreemde taal en tot vrijstelling van het eindexamen daarvan is dan ook nadrukkelijk een uitzonderingssituatie: uitgangspunt is dat alle vwo-leerlingen naast het Engels een tweede moderne vreemde taal (of, bij gymnasia, een klassieke taal) volgen en met een eindexamen afronden. Uw veronderstelling dat de helft van de scholen 'wel eens' ontheffing verleent kan kloppen, maar dat kan alleen in uitzonderingsgevallen gebeuren: bètaleerlingen hebben geen *recht* op een ontheffing, laat staan dat alle leerlingen die vanuit havo-N&T/N&G doorstromen op voorhand op het vwo geen tweede moderne vreemde taal behoeven te volgen.

Het past bij de aard van het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs dat leerlingen er een breder perspectief aangeboden krijgen, hetgeen onder meer tot uitdrukking komt in de verplichting tenminste twee verschillende moderne vreemde talen te leren en daar dus ook examen in te doen. De wetgever heeft het van belang geacht dat leerlingen die uiteindelijk met een vwo-diploma het voortgezet onderwijs verlaten op school ten minste twee (moderne) vreemde talen hebben geleerd, niet alleen het Engels. Verschillende talen bieden immers ook verschillende perspectieven of vensters op de wereld. Zeker voor voorbereidend wetenschappelijk opgeleiden (vwo'ers) vinden we het belangrijk dat leerlingen niet alleen met de Engelstalige cultuur en het Engelstalige denken in aanraking komen, maar ook met de Duitse en Franse cultuur en daarmee samenhangend het Duitse en Franse denken. Eventueel mogen in plaats daarvan ook andere moderne vreemde talen, zoals Spaans, worden aangeboden en gevolgd. Het gaat bij de verplichting om in het vwo een tweede moderne vreemde taal te kiezen naast het Engels dus niet alleen om kwalificatie (de meeste academische vervolgopleidingen stellen geen tweede moderne vreemde taal verplicht als toelatingseis), maar ook om bredere vorming. Dat geldt voor leerlingen in alle vwo-profielen.

Of een leerling nu 'regulier doorstroomt' na de vwo-onderbouw of na het afronden van de havo-opleiding doorstroomt naar het vwo: een tweede moderne vreemde taal is integraal onderdeel van het vwo-eindexamen en dus het vwo-diploma. Alleen in uitzonderlijke gevallen mag hiervan worden afgeweken: bij leerlingen die een natuurprofiel (gaan) volgen en voor wie "het onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding verhindert". Dit behoeft zeker niet te gelden voor alle leerlingen die op de havo geen examen hebben gedaan in een tweede moderne vreemde taal: voor de meeste leerlingen die – zoals blijkens uw e-mail gebruikelijk is op uw school – in atheneum 5 een tweede moderne vreemde taal inhalen als ze dat op de havo niet hadden gevolgd, zal dit een succesvolle afronding van de opleiding niet belemmeren. Zij zullen waarschijnlijk extra hun best moeten doen, maar dat mag van hen gevraagd worden: er is geen reden om aan te nemen dat vwo-leerlingen die het profiel E&M kiezen een tweede moderne vreemde taal op voorhand niet aan zouden kunnen.

Een tweede moderne vreemde taal is dus in beginsel integraal onderdeel van het vwo-diploma. Dat geldt zeker voor de maatschappijprofielen van het atheneum (C&M en E&M). In die profielen is een tweede moderne vreemde taal naast vormend immers ook kwalificerend, want relevant voor het daarop aansluitende vervolgonderwijs. Meer nog dan bij vervolgstudies waar havo-E&M (waar een

tweede moderne taal een profielkeuzevak is, maar dus niet verplicht) op voorbereidt, is een tweede moderne vreemde taal naast het Engels van belang of zelfs noodzakelijk bij vervolgstudies (en vervolgens beroepen) waar het profiel vwo-E&M leerlingen op voorbereidt. Juist in bijvoorbeeld economische en handelsbetrekkingen is de blik naar de buitenwereld (zijnde andere landen en talen) immers belangrijk. Vandaar dat een tweede moderne vreemde taal bij vwo-E&M wél voor alle leerlingen verplicht is (zonder mogelijkheid tot vrijstelling).

De wetgever heeft in het verleden, bij de vaststelling van de huidige exameneisen voor havo en vwo (de tweede fase) gekozen voor een wettelijke verplichting tot het volgen van een tweede moderne vreemde taal in alle vwo-profielen, met alleen voor bètaleerlingen bij wijze van uitzondering de mogelijkheid hiervoor ontheffing te verlenen. Het staat de wetgever in een democratisch proces uiteraard altijd vrij om het curriculum en daarmee ook exameneisen aan te passen. In het kader van curriculum.nu – de thans lopende integrale herziening van het curriculum van het primair en voortgezet onderwijs – zijn er ook aanbevelingen gedaan over de inhoud en de positie van moderne vreemde talen in het curriculum. Onderdeel van deze integrale herziening zijn de doorlopende leerlijnen en ook de positie en inhoud van het moderne vreemde talen. Daarmee maken zij dus onderdeel uit van deze integrale besluitvorming.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,

Arie Slob